

YUCOM

Komitet pravika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

Kršenje ljudskih prava i demokratije Sistem za rano upozoravanje Newsletter No.10

Srbija posle izbora: Šta posle?

Nedelju dana posle parlamentarnih, pokrajinskih i lokalnih izbora koji su održani 11. maja, Srbija još uvek ne zna ko će vladati njome u vremenu koje dolazi.

Pored zaista ohrabrujućih izbornih rezultata – ubedljive većine *Demokratske stranke* (DS) i ozbiljnog pada popularnosti ekstremno desne i ksenofobične *Srpske radikalne stranke* (SRS), kao i ozbiljnog poraza **Koštunićine Demokratske stranke Srbije** (DSS) – srpska politička scena je poprimila nov kvalitet s kojim će političari i većinska javnost u zemlji i inostranstvu morati ozbiljno da računaju: uprkos podeljenosti biračkog tela na pola po tom pitanju, Evropska unija i evropska budućnost zemlje će nastaviti da igra sve važniju ulogu na srpskoj političkoj sceni, **Koštunićin** fanatizam po pitanju Kosova će dobijati sve manje i manje glasova čak iako **Koštunica** uspe da ostane na vlasti. Iako je povećano prisustvo evropske ideje usredsredjeno na očekivani priliv novca koji bi omogućio ubrzani razvoj Srbije više nego prepoznavanje prilike da se u Srbiji uspostavi sistem vrednosti koji je dominantan u evropskim demokratijama, taj process će neminovno jačati i postati nepovratan. Gore navedeno predstavlja najznačajniju pojavu u post-izbornoj Srbiji, kao i priliku koju ozbiljni političari i druge javne ličnosti ne bi trebalo da propuste bez obzira na okolnosti.

Izborni rezultati pokazuju da relativna većina DS-a nije dovoljna da bi se napravila koalicija od čisto pro-evropskih stranaka¹ - nesrećna okolnost koja će suštinski pro-evropske demokrate ugurati u utilitarni savez sa (post)**Miloševićevskim** socijalistima i koja će ih zasigurno primorati na bolne programske ustupke i neprincipijelne kompromise. Tekući pregovori o koalicionim aranžmanima kako na nivou grada Beograda tako i na

¹ Čak i da se DS i njen lider, Predsednik Srbije **Tadić** odreknu animoziteta prema *Liberalno demokratskoj partiji* (LDP) i saberu njihove mandate zajedno sa mandatima stranaka nacionalnih manjina, ta koalicija pro-evropskih partija ne bi dostigla većinu od 126 poslaničkih mandata u skupštini Srbije koja ima 250 poslaničkih mesta..

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

nivou Republike Srbije² ispostavljaju se kao prljaviji nego sama izborna kampanja. Pored širokog spektra mogućnosti kojima se u javnosti operiše, dva su generalna pravca u kojima situacija može da se razvije:

- ili će DS uspeti da postigne obostrano prihvatljiv dogovor sa koalicijom okupljenom oko SPS -a (ili sa nekim njenim delovima) i napravi jednu makar nominalno pro-evropsku koaliciju; ili
- će koalicija biti formirana od "patriotskih" i anti-evropskih stranka predvođenih od strane **Košunice** i zamenika predsednika *Srpske radikalne stranke*³ **Tomislava Nikolića**⁴, koji čine sve što je u njihovoj moći da pridobiju socijaliste koji definitivno predstavljaju njihovog prirodnog saveznika.

Post-izbornu situaciju u Srbiji određuje nekoliko faktora:

1. Najveći deo energije i ostalih resursa se troši na političke nagodbe vezane za podelu vlasti, a ne na konstruktivnu debatu o tome kako se izboriti sa nagomilanim problemima srpskog društva i privrede. Sve je izglednije da će nova vlada predstavljati isto što i njena prethodnica: konfederaciju ministarstava bez odgovarajućih mehanizama kontrole i ravnoteže koji su poznati u dobro organizovanim i efikasnim demokratijama, i da će se politički uticaj pretvoriti u instrument za nagrađivanje "lojalnih vojnika partije" u obliku *sinekura* kao što su ministarski i ambadorski položaji i mesta u upravnim odborima najznačajnijih javnih preduzeća, kao i najvažnijim medijima i td..

2. *Socijalistička partija Srbije* (SPS), koja je 1990 godine osnovana od strane **Slobodana Miloševića**, igra glavnu ulogu u ovim pregovorima. SPS – jedan od pobednika na ovim izborima, čija specifična težina leži pre u izbornoj aritmetici nego u sopstvenoj snazi (pogledati tabele koje slede) – se nalazi pred dramatičnim izborom:

- Da prihvati proces koji će ih *de facto* (iako to nikada nije rekao formalno, **Tadić** je to već potvrdio⁵ promovišući ih u "dinamičnu i pragmatičnu partiju sa kojom deli iste političke ideje [*Socijalističke internacionale*]") distancirati od sopstvene prošlosti i

² Raspodela mandata u Skupštini grada Beograda se nalazi u istom ćorsokaku kao i u srpskom parlamentu i SPS predstavlja jezičak na vagi u oba.

³ Predsedniku SRS **Vojislavu Šešelju** se trenutno sudi za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti pred Međunarodnim krivičnim sudom u Hagu – ta činjenica nije sprečila srpske izborne vlasti da dozvole postavljanje njegovog imena kao nosioca liste, a nije uznemirila ni predstavnike međunarodne zajednice koji se bave izborima i situacijom u Srbiji uopšte.

⁴ Dana 16. i 17. maja **Nikolić** je posetio **Šešelja** u pritvorskoj jedinici Haškog tribunala u Sheveningenu i vratio se u Beograd sa njegovom saglasnošću za koaliciju sa **Košunicom** i socijalistima.

⁵ Nekritički stav prema SPS daleko prevazilazi politički oportunizam koji je diktiran neophodnošću da se pridobije potencijalni koalicioni partner: Čak i ličnosti kao što je predsednik *Socijalističke internacionale* **Jorgos Papandreu** ili ambasador Velike Britanije u Srbiji nisu se uzdržali od izliva laskanja usmerenog na SPS i njihovog lidera.

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

odgovornosti za nesreću koja je zadesila Srbiju i njene susede u vreme kad je SPS bila na vlasti; ili

- Da udruže snage sa **Koštuničinim** DSS–om i SRS–om i da (privremeno) uspore neizbežni proces približavanja Srbije evropskim integracijama.

3. Samo uz najnepovoljnije uslove po njega **Vojislav Koštunica** će biti voljan da se odrekne premijerskog mesta. Još tvrdoglavije će se truditi da zadrži kontrolu nad Ministarstvom unutrašnjih poslova i svemoćnom *Bezbednosno-informativnom agencijom* (BIA): upravo zahvaljujući njemu BIA je oslobođena od bilo kakve odgovornosti za sve što je učinila dok je lojalno i bespogovorno služila **Miloševiću** i njegovom režimu. Stoga je jedino “prirodno” da se **Koštunica** neće odreći neiscrpnih resursa tajne policije⁶ u pokušaju da osigura odlučujuću reč na srpskoj političkoj sceni.

5. Postoji jednoglasno odbijanje *Liberalno demokratske partije* (LDP) i njenog predsednika **Čedomira Jovanovića** – jedine parlamentarne stranke koja se zalaže za beskompromisan raskid sa prošlošću.

6. Predsednik **Tadić** još uvek odbija da objavi ime DS-ovog kandidata za premijera. U isto vreme tvrdeći da će on “svim legalnim i demokratskim sredstvima” sprečiti da partija koja je izgubila izbore učestvuje u formiranju vlade – izjava koju neki posmatrači vide kao potvrdu o njegovoj rešenosti da spreči formiranje vlade čiju bi okosnicu činile DSS i SRS po cenu uličnih nereda i ponovljenih izbora. Neki posmatrači čak predviđaju da će se sa pregovorima namerno otežati do isticanja zakonskih rokova i da će kao posledica toga biti formirana “vlada narodnog jedinstva” (bez LDP-a) kao manje zlo u odnosu na nove izbore.

* * *

⁶ To uključuje poverljive podatke o brojnim članovima političke i poslovne elite – posebno o njihovoj umešanosti u brojne korupcijske i ostale skandale - koji lako mogu biti izvučeni iz tajnih arhiva i iskorišćeni kao aduti u borbi za vlast.

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

Preliminarni rezultati izbora:

Konačna procena rezultata ⁷		Republička izborna komisija (98.3% prebrojanih glasova)	
		%	Mandati ⁸
1	<i>Koalicija "Za evropsku Srbiju" - Boris Tadić</i>	38.44	102 (64)
2	<i>Liberalno demokratska partija – Čedomir Jovanović</i>	5.24	13
3	<i>Demokratska stranka Srbije/Nova srbija –Vojislav Koštunica</i>	11.59	30 (47)
4	<i>Srpska radikalna stranka - dr Vojislav Šešelj</i>	29.36	78 (81)
5	<i>Socijalistička partija Srbije/PUPS/Jedinstvena Srbija</i>	7.60	20 (16)
6	<i>Bošnjačka lista za evropski Sandžak – dr Sulejman Ugljanin</i>	0.92	2
7	<i>Mađarska koalicija –Pasztor Istvan</i>	1.83	4
8	<i>Albanska koalicija Preševske doline – Riza Halimi</i>	0.39	1
Ukupan broj izašlih:		60.69%	

⁷ Zbog sitnih neregularnosti na nekoliko biračkih mesta, na kojima je glasanje ponovljeno 18. maja, objavljivanje konačnih rezultata će biti odloženo do 22. maja što će konačni rok za formiranje vlade pomeriti do kraja septembra a moguće i do početka oktobra .

⁸ U zgradama se nalaze rezultati iz 2007 godine.

YUCOM

Komitet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

7. Ovi izbori su doveli do slabih rezultata partija nacionalnih manjina kao što su partije Roma (koje su u prethodnom sazivu imali dva poslanika) a glavni razlozi za to su administrativne prepreke⁹ i političke manipulacije. Sa druge strane, uspeh mađarske manjine je usledio kao rezultat nastupa ujedinjene liste mađarskih partija, dok su dve bošnjačke liste iz Sandžaka nastupile kao saveznici DS, odnosno DSS.

Proгноза:

Bez konačnog ishoda izbora u pogledu jasnih izgleda za formiranje funkcionalne vlade na različitim nivoima, politička nestabilnost nastavlja da ugrožava neophodni zaokret ka modernizaciji i pridruživanju porodici naprednih i demokratskih zemalja. Shodno prethodnim iskustvima, nikakav dramatičan preokret se ne može očekivati u ovom pogledu u skorijem vremenu, sem ukoliko se širok spektar demokratski opredeljenih snaga – a naročito organizacija civilnog društva – ozbiljno ne angažuje na podizanju svesti u cilju dalje promocije evropske ideje.

⁹ Odluka izbornih vlasti koja je doneta neposredno pre izbora: umesto 3.000 potpisa koji su bili potrebni za kandidaturu njihovih izbornih lista, partije nacionalnih manjina su obavezne da dostave 10.000 potpisa – isto kao i ostale partije.

